

Briefing

februari 2019
Nr. 111

Briefing

Briefingmaterial

skickas till Marita Täppinen
Fornbacken 41, 2tr, 152 56 Södertälje
E-post: briefing@sgsresa.se
eller ordforande@sgsresa.se

Adressändringar:

Skickas till Ewa Knutsson
Slalomvägen 37, 461 58 Trollhättan
E-post: medlemsregister@sgsresa.se

Resemästaren:

Vår Resemästare är Lotta Borgiel
Marsjö Hvilan, 643 94 Vingåker
E-post: resemaestare@sgsresa.se

Sista materialdag för nästa nr. är 8 juni 2019.

Annonser:

En helsida kostar 1000 kr och en halvsida 500 kr.

Redaktionen förbehåller sig rätten att bedöma och eventuellt förkorta insända bidrag och tar inte ansvar för ej beställt material.

SGS adress:

c/o Anders Gezelius
Skatkullevägen 22, 430 82 Donsö

Internetadress:

www.sgsresa.se
E-post: ordforande@sgsresa.se

Medlemsavgift per kalenderår:

Ordinarie medlem 250 kr. Familjemedlem 75 kr.
Bankgiro 223-7352

Lokala träffar

Syd 23 mars

Väst 31 mars

Öst 7 april

Inbjudan och program kommer att publiceras på SGS hemsida och Facebook och förövrigt skickas ut på det sätt respektive lokalavdelning väljer.

STYRELSEN

Ordförande:

Anders Gezelius
076-310 64 36
ordforande@sgsresa.se

Vice ordförande:

Kristina Bergman
0303-22 52 50
vice_ordforande@sgsresa.se

Sekreterare:

Kerstin Strandskog
08-19 72 83
sekreterare@sgsresa.se

Kassör:

Ewa Knutsson
0767-96 55 00 kassor@sgsresa.se
medlemsregister@sgsresa.se

Vice kassör:

Bengt Cederfelt
08-96 14 95
vice_kassor@sgsresa.se

Klubbmästare:

Stefan Karlsson
072-189 23 76
klubbmastare@sgsresa.se

Briefingansvarig:

Marita Täppinen
08-550 156 14
briefing@sgsresa.se

Resemästare:

Lotta Borgiel
0151-209 00
resemaestare@sgsresa.se

Ledamöter:

Isabel Olesen
+45 613 032 64
ledamot@sgsresa.se
Magnus Andersson
042-14 67 51
ledamot@sgsresa.se

Tryck: Strands Grafiska AB, Lindesberg 1006

Innehåll

4. Ordförande har ordet.
6. Vykortshälsningar.
7. Bland björnar och expeditionsminnen på Kamtjatka.
14. Kul på hjul.
16. Örnfestivalen 2018.
18. Med sportflygplan över södra Afrika.
20. Gyllenlangur/Guldlangur.
22. Nya Zeeland, återbesök 2017.
25. Resemästarens sidor.

Förstasidesbilden

Foto: Staffan Tamm

”Laxfiskande björnar vid Kurilsjön på Kamtjatka omges ofta av fåglar som vill vara med och dela på fångsten.
När de blir för närgångna jagar björnarna bort dem.”

Nya medlemmar i SGS

Vi är glada att kunna hälsa följande medlemmar välkomna i föreningen:

Kerstin Bergstedt, Bromma

Margareta Cantell, Sollentuna

Ulla o Bosse Berntsson, Torslanda

Marika o Erik Israelsson,
Rydebäck

Carl-Erik Nordström,
Köpmanholmen

Britt-Marie o Reidar Lindskog,
Västerås

Pia Söderberg o Torbjörn Svensson,
Saltsjö-Boo

Avliden medlem i SGS

SGS deltar i sorgen efter den avlidne medlemmen
Yvonne Tegelberg, Stockholm

Till hennes minne har föreningen planterat träd
i Vi-skogen.

Ordföranden har ordet...

Anders Gezelius

Gott Nytt År – 2019

Så har vi åter igen tagit klivet in i ett nytt år. Det är lite egendomligt, men det känns som om årsskiftena kommer allt tätare med åren och det känns helt otroligt att det nästan är tjugo år sedan vi gjorde det dramatiska steget in i ett nytt årtusende. Det känns ju som om det var alldeles nyss!

Ett bra sätt att koppla tillbaka till den tid som har gått kan vara att se tillbaka på det som varit på det sätt som jag har fått göra när jag har arbetat med boken om SGS 30-åriga verksamhet. Det ger en tydlig bild av tidens gång – dels genom att det blir tydligt hur mycket som vi trots allt har gjort och upplevt. Det är makalöst att vi har kunnat genomföra alla dessa resor och veckoslutsträffar och att vi så här långt har kommit fram till Briefings 111:e nummer. De som har gamla nummer kvar kan lätt sätta sig och bläddra och låta sig föras bort av minnen och upplevelser – egna och andras. Det känns tillfredsställande att det numera går att läsa gamla nummer på vår hemsida om man av en eller annan anledning inte har sina fysiska häften kvar. Men det ger också en bild av tidens gång när jag tittar på bilderna från våra tidigare kryssningar och träffar och det blir uppenbart att vi alla har blivit

äldre. Särskilt känslösamt blir det att se bilderna på alla de vänner vi inte längre har bland oss. Jag kan bara känna tacksamhet över förmånen att ha fått möta alla dessa vänner och reskamrater under årens lopp. Det blir så uppenbart att det knappast kan finnas något bättre sätt att lära känna en annan människa än att tillsammans uppleva glädjen och mödorna under gemensamma dagar under andra himlar.

Men kan vi resa med gott samvete?

Det går knappast en dag utan att vi påminns om att vi tillsammans håller på att föröda förutsättningarna för vår tillvaro på jorden genom vårt sätt att leva och vara. Ingen kan väl heller ha undgått att inse att en av alla de ”bovar” vi måste ta itu med är det resande, och då framför allt med flyg, som kraftigt bidrar till den situation som vi har. För oss som älskar att resa och se nya folk och länder blir frågan uppenbar om det finns något försvar för det vi gör för vårt nöjes skull? Det korta och enkla svaret på den frågan måste bli, nej, och ändå ... Visst kan vi försöka att resa på ett mer ansvarsfullt sätt, dvs med tåg och båt och visst kan vi klimatkompensera om vi ändå flyger, men frågan är om det räcker? Det känns inte helt

bekvämt att vara aktiv i en förening som på något sätt kan anses vara negativ i förhållande till det som vi ju alla älskar och håller högt. Är det några som vill värna om framtiden och om allas rätt till liv och rättvisa så är det väl vi – vi söker ju aktivt upp andra kulturer och annan natur just för att vi ser det som något av det mest värdefulla som finns. En sak vi ändå kan göra är att se till att när vi väl har gjort vår flygresa så gynnar vi i största möjliga utsträckning den lokala befolkningen, lär oss så mycket som möjligt om deras förhållanden och i bästa fall sprida den kunskapen till fler. Det kan möjligen också räknas oss tillgodo att vi gör ganska långa resor med många dagar på resmålen när vi väl reser. Jag tycker själv inte att det här är särskilt enkelt och skulle uppskatta en diskussion i föreningen om vårt förhållningssätt. Välkomna med synpunkter!

Vårmöte 2019 på Tjärö

Som ni redan vet så kommer vårens möte att hålls på Tjärö i Blekinge skärgård. Vi hade vårt vårmöte 1998 där och många som var med då minns det med glädje och det har kommit många önskemål om att återvända. Inbjudan till mötet följer med det här numret av Briefing och eftersom förhållandena är lite speciella är det viktigt att alla är medvetna om förutsättningarna. När vi besökte Tjärö förra gången var det ett mycket trevligt, men tämligen enkelt vandrarhem med begränsade bekvämligheter. Under årens lopp har stora förändringar och förbättringar gjorts

och en mindre hotelldel har tillkommit. De förutsättningar som gäller blir ändå lite speciella, inte minst med tanke på att vi befinner oss på en ö med allt vad det innebär. Jag hoppas därför att alla kan acceptera att det blir lite annorlunda än ”normalt”. Några av de saker som vi har att ta hänsyn till är de här:

- Vi kan bara vara totalt 120 deltagare på grund av de utrymmen som finns att tillgå.
  - Vi kan bara erbjuda enkelrum i den betydligt dyrare hotelldelen.
  - Vandrarhemmets rum har mellan två och fyra bäddar och vi försöker fördela så rättvist som möjligt och i första hand placera par i dubbelrummen.
  - I vissa av rummen finns dusch och/eller toalett medan det för andra rum finns i omedelbar närhet.
  - Även på vandrarhemmet ingår sänglinne och städning.
  - Parkeringsplatser finns i Järnavik i anslutning till färjeläget.
  - För tågresenärer gäller tåg till Bräkne-Hoby och buss vidare till Järnavik. Tidtabell för buss finns hos Blekingetrafiken på <http://blekingetrafiken.se/>
  - Båt till och från Tjärö ingår i priset och tidtabell finns på <http://tjaro.com/farjeavgangar/>
- Trots att det kan vara lite skillnader mellan rummen så hoppas vi att den fantastiska miljön och ett spännande och innehållsrikt program ska vara det viktigaste förutom just det att få träffa alla gamla och nya vänner igen.

Väl mött på Tjärö!

Borneo sept 2018
Hej SGSare
Två fantastiska veckors rundresa på Borneo. Med ett fullmatat program har vi sett, upplevt och gjort mycket. Klättrat, vandrat, dykt, snorklat, båtutfärder och canopy walking. Regnskogen är enorm, hög, tät och grön. Vi har sett Borneos "Big five": näsapor, nashornsfåglar, krokodil, pygme elefanter och orangutanger ute i fria naturen. Trötta men nöjda.
Ann & Sven

29 nov 2018
Hälsningar från Gunilla 2000 m upp i de omanska bergen.

Nyårsfirande i Portugal
Stort fyrverkeri och mycket champagne.
Ewa och Lars

Bland björnar och expeditionsminnen på Kamtjatka

Text och foto: Staffan Tamm

Flitiga resenärer brukar få frågor om vilka resor de har gjort under den senaste tiden och om man då svarar att man har varit på Kamtjatka, så brukar en av de vanligaste följdfrågorna bli: "Var ligger det?". Bland bästa SGS:are är förstås inte den frågan så vanlig, speciellt inte bland dem som var medlemmar redan 2004 då det arrangerades en SGS-resa på temat "I Sten Bergmans fotspår" till den sibiriska halvön, men man får nog ändå konstatera att området inte finns med bland de populäraste resmålen vid särskilt många skandinaviska semesterplanering. Det finns en karta i slutet av artikeln för den som till äventyrs inte känner till var halvön är belägen.

Kamtjatka är en del av den så kallade "eldringen" runt Stilla havet och har ett 30-tal aktiva vulkaner samt många varma källor. Halvön är också känd för sina stora och talrika brunbjörnar. Man brukar säga att de är ungefär en tjugondel så många som människorna, vilket med en befolkning på drygt 300 000 skulle betyda att det finns omkring 15 000 björnar.

Jag var tyvärr inte med på SGS-resan 2004, men året därpå reste jag till Kamtjatka på så egen hand som det var tillåtet att resa i området vid den tidpunkten. Hösten 2017 reste jag dit för andra gången, denna gång med en gruppresan som arrangerades av Gränslösa Resor och som färdledare hade vi Lena Haglund som även ledde SGS-resan 2004. På den här resan skulle vi besöka platser och träffa människor med kopplingar till den svenska kamtjatkaexpeditionen på 1920-talet och dessutom ville vi passa på att se något av den vildmark som halvön är känd för, inklusive vulkaner och björnar.

Den svenska expedition som kom till halvön sommaren 1920 bestod av sex medlemmar, nämligen Sten och Dagny Bergman, Eric och Elsie Hultén, René Malaise samt Ernst Hedström. Deras ankomst var förknippad med viss dramatik eftersom det fartyg som de reste med från Japan, förläste nära halvöns sydspets. De upprättade så småningom ett högkvarter i Kamtjatkas huvudstad Petropavlovsk som ligger vid Avtchabukten på östkusten och därifrån gav de sig sedan ut på flera resor i olika riktningar. Expeditionen pågick i nästan tre år och flera av deltagarna har skildrat den i bokform. Mest kända är Sten Bergmans berättelser och han publicerade år 1923, samma år som expeditionen hade avslutats, en utförlig bok med titeln *Kamtchatka: Skildringar från en treårig forskningsfärd*. Följande år utkom han med en förkortad version som hette *På hundslåde genom Kamtchatka* och den har senare kommit i flera utgåvor och har översatts till många språk.

Magamid framför det tidigare svenska högkvarteret år 2017. Den infällda bilden visar samma hus år 2005.

Den svenska expeditionen hyrde ett hus på Tredje gatan, numera Partisangatan, i Petropavlovsk. När jag uppsökte det under min första kamtjatkaresa år 2005, såg det ganska förfallet ut, men nu hade huset köpts av en familj från Dagestan och de var i full färd med att renovera det. Magamid och Fatima tog väl emot oss och bjöd på te och kakor i övre hallen. Efter mitt första besök på Kamtjatka, skrev jag en bok som bland annat innehöll en bild av huset och Fatima tittade med stort intresse på bilden i boken tillsammans med Lena Haglund (bilden från 2005 är infälld i ovanstående bild av huset som det såg ut 2017). Huset är numera gult och blått, men färgvalet har nog inget samband med dess tidigare historia som svenskt högkvarter.

Fatima och Lena.

Släktingar till Severin Karlsson bjöd på fika och visade sina fotoalbum.

Kurilsjön. En flodmyrning med utsiktstorn ligger mitt emellan helikoptern och det vänstra huset (i vilket vi sov).

Vulkanen Ilinskij på andra sidan sjön. Ön Hjärtat kan skymtas rakt ovanför björningen längst till vänster.

Våra höga vadarstövlar kom väl till pass vid åtskilliga tillfällen.

När medlemmarna av den svenska expeditionen reste runt på Kamtjatka på 1920-talet, träffade de på ett par andra svenskar som bodde på halvön. Severin Karlsson från Halmstad livnärde sig på björnjakt och päls-handel, och John Jansson från Gnesta hade jobbat som bagare och sedermera krögare. Han hade för övrigt också vid något tillfälle, i likhet med den svenska expeditionen, anlänt till Kamtjatka medelst skeppsbrott och blivit kvar där.

På eftermiddagen samma dag som vi besökte det tidigare svenska högkvarteret, träffade vi släktingar till björnjägaren Karlsson vilka hade samlats i biblioteket i Elizovo, några mil från Petropavlovsk. Numera har släktingarna bytt efternamn eftersom utländska namn betraktades med stor misstänksamhet under sovjettiden.

Efter att ha inhandlat varsitt par ordentligt höga kamtjatkastövlar i en sportaffär i Petropavlovsk, var det så dags att flyga söderut till Kurilsjön. Fint flygväder är inte något som man kan ta för givet på Kamtjatka, men vi hade tur. Med helikoptern gjorde vi två mellanlandningar. Den första var vid de heta källorna nära vulkanen Khodutka. Vi hann med ett snabbt bad i en sjö med varmt vatten från en het källa innan det var dags att flyga vidare till vulkanen Ksudatj. Eftersom vädret var varmt och vackert, landade vi uppe på kraterkanten och gick nedför sluttningen till sjön nere i kratern. På vissa ställen på sluttningen växte sådana täta alsnår ("alschovnik") som svenskarna på 1920-talet avskydde att tränga sig igenom. Vid strandkanten flöt små bitar av pimpsten.

En flygsträcka återstod sedan innan vi kom fram till Kurilsjön. Där fanns en anläggning med två åttabäddsrum i vilken vi skulle bo i tre nätter. Vi mötte ett gäng som skulle flyga tillbaka till Petropavlovsk med den helikopter som vi hade kommit med. De hade haft regn under hela sin vistelse och knappt sett några björnar, påstod de. Själva fick vi dock tur med vädret och det var först efter våra dagar här, när vi väntade på helikoptern som skulle ta oss tillbaka till Petropavlovsk, som det kom några regnstänk.

Kurilsjön, eller Kurilka sjön som den benämns i Sten Bergmans böcker, är en stor kratersjö på södra Kamtjatka. På den västra sidan av sjön, börjar floden Ozernaya som utgör sjöns utlopp till Ochotska havet. Området kring sjön hängde tidigare inte ihop med Kamtjatkahalvön utan ingick i den ökedja som numera heter Kurilerna och som sträcker sig från Kamtjatka till Hokkaido i Japan. Denna ökedja blev för övrigt målet för en av Sten Bergmans senare expeditioner (1929-30).

Vi såg en del gropar som, enligt parkvakten Kostja, var lämningar efter ainufolket som tidigare levde här och på Kurilerna, samt även på södra delen av Sachalin, Hokkaido och delar av Honshu. Ainu har trängts undan från olika håll och finns numera endast kvar på Hokkaido. Deras språk är nu nästan utdött.

En liten sockertoppsformad ö i sjön heter "Hjärtat" efter en gammal saga om en vulkan som tidigare stod här. Den kallades "Alaid" och den flyttade ut i havet efter att ha blivit osams med en annan vulkan ("Ilina", som numera heter Ilinskij) som tyckte att Alaid skymde solen. Vulkanen Alaid lämnade dock kvar sitt hjärta och ska, fortfarande enligt sagan, en dag återvända hit.

Området kring Kurilsjön är ett av de bästa ställena för att se björnar eftersom det inte bedrivs någon björnjakt här. Björnarna är därför inte särskilt skygga för människor utan det råder en balans som bygger på ömsesidig respekt. Vi behövde inte gå långt för att få se dem. Redan strax efter landningen kunde vi med kikare se en björnhona med tre ungar ute på tundran och lite senare passerade fler björnar förbi, antingen simmande i vattnet eller gåendes längs stranden, alldeles utanför det med elstängsel inhägnade området.

Grundorsaken till att det finns så många björnar här, är födotillgången. I slutet av sommaren samlas laxar för att gå upp i floderna och leka. Den laxart som är vanlig här brukar kallas indianlax och som namnet antyder, finns arten även i Nordamerika där den har flera namn, bland annat "sockeye salmon" och "kokanee" (det hävdas ibland att det rör sig om olika närbesläktade arter eftersom vissa populationer migrerar ut i Stilla havet medan andra lever sina liv helt och hållet i insjöar).

Liksom på andra ställen i världen, frossar björnarna på både färsk och halvdöd, utlekt lax. Vi tillbringade flera timmar i ett utsiktstorn där en liten flod mynnar ut i sjön. Då vi rörde oss utanför det elstängslade området hade vi alltid med oss två beväpnade parkvakter, Kostja och Lana. När vi mötte någon björn på stigen lämnade den oftast företräde, men vid ett tillfälle, när vi vadade över ett vattendrag, ville två björnar som låg och vilade på den motsatta stranden, inte flytta på sig. En del av den respekt som vi åtnjuter, beror nog på att björnarna tycker att vi ser ganska långa och smått farliga ut när vi går på två ben, och nu såg vi kanske inte fullt så respektgivande ut när vi vadade i mer än knädjupt vatten. Det krävdes viss "övertalning" från Kostja som genom åtbörder och genom att visa dem sitt gevär, övertygade björnarna om att det var säkrast för dem att flytta på sig. Efter en stund fann de fört att släppa upp oss på stranden, men den ena björ-

Laxfiske vid Kurilsjön. Observera romkornen som björnen klämmer ut ur laxen på bilden ovan.

nen låg kvar ända tills Kostja var några få meter ifrån den. Det finns all anledning att behandla björnarna med respekt, för det har inträffat dödsolyckor i området.

Efter tre nätter vid Kurilsjön var det dags att resa norrut och vårt nästa mål var byn Esso drygt 500 kilometer norr om Petropavlovsk, varifrån vi reste med en till buss ombyggd Kamaz-lastbil med sexhjulsdraft. Eftersom det "enligt uppgift" (en uppgift som i och för sig är några år gammal) bara finns ungefär 300 kilometer asfalterad väg på Kamtjatka trots att halvöns yta är ungefär två tredjedelar av Sveriges, så säger det nästan sig självt att en stor del av sträckan bestod av grusväg. Vi såg dock att vägarbeten pågick på flera ställen, så antalet asfalterade kilometer har nog redan ökat en del.

Den asfalterade sträckan nådde vid den här tiden inte riktigt fram till byn Milkovo där vi stannade för att äta lunch på ett kafé, vid vilket vi mötte en man som påstod att han hade väntat på oss eftersom han hade hört att en grupp svenskar var på väg. Han berättade att han höll på att arbeta med en översättning av en av Sten Bergmans böcker. Visserligen kunde han inte svenska, men han talade lite tyska och ansåg att det var fullt tillräckligt för att förstå svensk text.

Byn Milkovo omnämns i Sten Bergmans böcker medan Esso, som vi kom fram till sent på eftermiddagen och vars namn betyder lärkräd, har växt upp senare. Vårt hotell erbjöd bad i en simbassäng med vatten från en het källa, vilket knappast behövdes med tanke på att inomhus-temperaturen var nästan olidligt hög. Det var tydligt att värmen var billig i detta vulkaniska område.

I Esso bor några av Lena Haglunds vänner och i biblioteket träffade vi den tidigare bibliotekarien Natasja och evenkvinnan Matrjona som är barnbarn till Maura, som Sten och Dagny Bergman mötte på 1920-talet. Matrjona hade i sin tur med sig ett av sina barnbarn, Zina. Lena har skrivit kapitlen om Kamtjatka och Kurilerna i boken *Sten Bergman – Kamtjatka, Kurilerna, Korea och Nya Guinea* (2013), i vilken det finns flera bilder av Maura och till och med ett par bilder av Matrjona själv. Lena hade med sig ett par exemplar av boken som hon gav till Natasja och Matrjona (bilden till vänster överst på nästa sida). Vi fick sedan följa med hem till Matrjona och hälsa på i en jurta som hon, i likhet med många andra äldre evener, hade i sin trädgård som komplement till huset.

Även om många traditioner fick sig en ordentlig törn under sovjettiden, så finns det fortfarande halvnomadiserade renskötande folk på Kamtjatka. I första hand handlar det om folkgrupperna korjaker och evener. Den tredje av de grupper som brukar betraktas som ursprungsfolk, itelmenerna, har i stor utsträckning assimilerats av ryssarna. Ainufolket finns, som tidigare nämnts, inte längre kvar på halvön.

En björn låg kvar på stranden tills Kostja var några få meter ifrån den.

Matrjona och hennes farmor Maura, den sistnämnda på en akvarell av Dagny Bergman.

Matrjona, Lena och Zina utanför biblioteket i Esso.

Matrjona hade en jurta bakom sitt hus.

Vi fick möjlighet att besöka ett evenskt revniste nära vulkanen Itjinskij, drygt 100 kilometer sydväst om Esso. Eftersom det inte finns några vägar i området, flög vi dit med helikopter. Det var mulet på morgonen, men klarnade sedan upp tillräckligt för att vi skulle kunna komma iväg. Vi flög lågt genom dalgångarna eftersom molnen var tätare på högre höjd.

När vi kom fram till revnistet, landade helikoptern mitt i blåbärsriset och våra ryska guider började slå upp tälten. Det var något fel på koktältet, så den första lunchen fick tillagas i våra värdars jurta. Vår kokerska Larisa var förstås inte glad åt detta arrangemang eftersom hon inte tyckte att det gjorde hennes kokkonst rättvisa. Så småningom fick guiderna Artjom och Nikita ordning på koktältet och de satte även upp en liten tältby bestående av så kallade tremanstäl med plats för två personer i varje.

Det var nu i mitten av september och höjden var nära 1000 meter över havet, så nätterna var ganska kalla. Minus åtta grader hade någon mätt upp en natt och det låg frost på tälten och i gräset när vi steg upp på morgnarna. Som tur var saknas det (nästan) aldrig hett te på Kamtjatka, något som redan Sten Bergman skrev om. I det här fallet var det Lena och Artjom som gick runt mellan tälten och serverade den heta drycken, så att de som ville kunde värma sig lite innan det var dags att krypa ur sovsäcken.

Det är tre familjer som ägnar sig åt renskötsel i detta område och de har sex stycken "tabun", revnisten. I det här vistet levde den erfarne renskötare Oleg och tre yngre män. Under sommaren hade även kvinnor och

Höstfärger, sedda från en helikopter på väg mot revnistet vid vulkanen Itjinskij.

barn varit här, men när skolan startade i början av september hade de flyttat in till Esso. Några av renskötarna hade visserligen mobiltelefon, men det fanns förstås ingen täckning här ute i vildmarken så kontakten med omvärlden fick skötas med hjälp av en gammal vevdriven radiotelefon. Man hade spänt upp en antenn ovanför jurtan och efter en stunds frenetiskt vevande, kunde man få en sprakande kontakt med helikopterbasen i Esso.

Över sin jurta hade renskötarna spänt upp en antenn för kommunikationsradion.

Den första morgonen efter vår ankomst, skulle renskötarna driva ihop sin hjord och välja ut två djur för slakt eftersom de ville skicka hem köttet till sina familjer med den helikopter som skulle flyga oss tillbaka till Esso några dagar senare. Renarna gick och betade en bra bit bort och var dessutom ganska utspridda, så det tog några timmar att driva dem till lägret. På kvällen besökte vi renskötarna i deras jurta och Andrej visade ett par bilder av en björn som han hade tvingats skjuta därför att den hade kommit för nära jurtan och till och med bitit honom.

På kvällen berättade Andrej om sitt björnäventyr.

Senare på kvällen läste Lena ett avsnitt ur Sten Bergmans bok som handlade om möten med "lamuterna", som evenerna tidigare kallades. Det var i ett sådant här läger som Sten och Dagny Bergman hade gästat Ivan och hans hustru Maura: "Ivan Petrovitch satt gärna och berättade om sin pojke Ilja, som blott var fem år men ändå kunde rida

Oleg i renskötarnas jurta.

på ren som en hel karl och redan hjälpte till att vakta hjorden. Han hade t.o.m. börjat sätta ut snorar sista vintern och lyckats fånga två hermelineer." Ilja blev senare far till Matrjona som vi träffade i Esso.

Följande dag skulle vi anträda återresan till Petropavlovsk via Esso och den helikopter som skulle hämta oss fick landa i en snöby, vilket gick bra eftersom det var en mycket begränsad och lokal snöby. Vid mitt första kamtjatkabesök hade jag förlorat flera dagar i väntan på tillräckligt klart väder för att helikoptertransporter skulle kunna genomföras, men den här gången hade vi en närmast osannolik tur med vädret. Visst hade vi "typiskt Kamtjatkaväder" med regn och blåst några dagar. Regn och dålig sikt fick oss bland annat att avstå från att besöka vulkanen Mutnovskijs krater dagen före hemresan, men när det verkligen gällde, vid Kurilsjön och i renvistet, hade vi inte bara övervägande uppehållsväder utan till och med en hel del solsken vilket är långt ifrån en självklarhet på Kamtjatka.

Det finns fler bilder från resan på www.vildmarksfoto.se/kamtjatka. En liknande resa till ungefär samma område genomfördes hösten 2018 och ytterligare en planeras till hösten 2019.

Vår resväg på södra Kamtjatka. Streckade linjer visar marktransporter, prickade helikopterflygningar.

Kul på hjul

Ett av de trevligaste sätten att resa på är definitivt att cykla. Man kommer både naturen och befolkningen nära och mår bra av att röra på sig.

Under en vandringsresa i Österrike hösten 2017, tillsammans med några andra SGS-are, hyrde jag elcykel för en dag. Jag blev förtjust i min cykel och kunde få köpa den eftersom det var i slutet på säsongen. Den stod i sportaffärens källare över vintern medan jag funderade på hur jag skulle få hem den. Till slut kom jag på att det roligaste sättet helt enkelt var att cykla hem den.

Sagt och gjort, en tidig morgon i september 2018 lämnade jag hotellet i Söll, Tyrolen, för att 19 dagar senare rulla in på Götaplatsen i Göteborg. Jag hade 9 kg packning, förutom cykelkläder hade jag en uppsättning kvällskläder, fullständig regnutrustning, en termos och lite verktyg.

Cykelvägar följer ofta floderna. Första etappen gick längs Inn till Rosenheim i södra Bayern, för att fortsätta längs Mangfall till München. Därifrån hade jag sett fram emot att följa floden Isar ända till Landshut, men den sträckan blev en besvikelse. Vägen, som var grusväg, gick genom lågvuxen skog, man såg inte en skynt av floden och inga rastställen fanns, alltså inga mysiga fikapauser den dagen. Dagens upplevelse blev i stället mannen som cyklade med mig flera mil för att visa vägen. Han sade sig vara religiös och menade att det var Guds vilja att han skulle visa mig rätt väg.

Landshut i Bayern har en av Tysklands bäst bevarade medeltida stadskärnor. Jag råkade komma när de hade sin årliga konstnatt då inte bara gallerier och museer hade öppet till midnatt utan även affärer liksom förstas kaféer och restauranger. Landshut är ett ställe jag gärna skulle vilja återvända till.

Byarna ligger tätt i Tyskland, man rundar i princip gödselstackarna. I Altmühltal är den ena byn charmigare än den andra, med små torg inklämda mellan branta klippor med borgar på. Här träffade jag på flera cyklister som gjorde rundturer på de talrika cykelslingorna Bayern har att erbjuda.

När inga floder fanns följde cykelvägen Main-Donau-kanalen, som byggdes 1992 för att binda ihop Nordsjön med Svarta havet. Det var 25 grader varmt och strålände sol, det blev många glasspauser den dagen. Det var val i Sverige, resultatet skulle bli klart först på onsdag sa radion...

Där Bayern övergick i Thüringen blev det mer kuperat och cykeln drog mer ström. För att kunna cykla upp emot 10 mil om dagen hade jag använt minimal elhjälp och ibland stängt av den helt. Nu tog strömmen snabbt slut, jag fick gå i uppförbackarna och skjuta den tunga cykeln. Med bagage vägde den ca 35 kg.

Här i Mittelgebirge har man i över tusen år brutit skiffer. Det var en märklig känsla att passera byar där alla hus, både fasader och tak, var klädda med svart skiffer. Man tager vad man haver och underhållsfritt är det också.

Jag hade passerat stora fält med majs och enorma humleodlingar där skörden pågick som bäst. Längre norrut odlade man äpplen, ett och annat "ramlade" ner i matsäcksfacket på cykelväskan. Nu passerade jag ett vindstrikt och kunde äta lunch på vingård. I Saale-Unstrut-regionen odlas ett 50-tal olika druvsorter. Jag sköjde ner min Flammkuchen med ett vitt vin gjort på druvan Körner, riktigt gott.

Jag hade nu passerat gränsen till det forna DDR. Där hade byar rivits och folk flyttats 1961, men än idag, 30 år efter att DDR föll, träffade jag på gränsbor som inte ens vet vad byarna på andra sidan den gamla gränsen heter.

En natt tillbringade jag i Wittenberg. Trots att jag sett den förut kunde jag inte låta bli att ta en sväng förbi slottskyrkan, där Luther enligt omtvistade rykten spikade upp sina 95 teser 1517. Originalporten brann upp på 1700-talet, idag är teserna gjutna i brons.

I Bad Belzig köpte jag en baddräkt och tillbringade en halv dag i kurbadet med ångbastu, bubbelpooler och massage. Med nya krafter kunde jag nu fortsätta till Berlin, där jag unnade mig en hel vilodag hos goda vänner. På 11 dagar hade jag nu cyklat 105 mil och första etappen var avklarad.

När jag fortsatte norrut var det närmare 30 grader varmt. Linne och kortbyxor, fylld vattenflaska och frekventa glasspauser gjorde resan trivsamt. På tre dagar nådde jag Rostock.

I påfallande många byar hade jag sett minnestavlor över dödsmarschen från Sachsenhausen i april 1945. Koncentrationslägren tömdes i krigets slutskede när tyskarna drog sig tillbaka från ryssarnas framfart, de som kunde gå fick göra det i dagar och veckor. 6000 stupade av strapatserna eller sköts längs just den här vägen när fångarna skulle förflyttas västerut.

Vädret hade varit fantastiskt, men när jag klev av färjan i Trelleborg var det slut med det. Stormen Knud hade nått Sverige och med den regnet och en dag var det bara fyra grader och haglade. Ett par gånger över öppna fält gick det inte att cykla, jag fick stå med ryggen mot stormen och försöka hålla cykeln på rätt köl tills vinden gjorde en paus. Trots ovädret lyckades jag på tre dagar ta mig från Lund till Göteborg. Jag hade nu cyklat 170 mil på 19 dagar, varav 1½ vilodag.

Att hitta vägen var inte helt enkelt. Jag hade laddat ner kartor, men cykelvägarna var inte alltid skyltade och det var svårt att hitta tillbaka till kartan om man väl kommit ur kurs. På femte dagen laddade jag ner appen bikemap.com och köpte en mobilhållare till cykeln. Jag måste då vara uppkopplad hela tiden och hade varit rädd för höga kostnader. Men först i Sverige måste jag köpa till extra surf för att navigera. Mobilen laddade jag med en soldriven power pack. Jag kunde nu se exakt var jag befann mig och det blev lätt som en plätt att hitta bästa vägen mellan två punkter. Cykelvägarnas beskaffenhet var det sämre med. Många var grusvägar, en del med lös sand, andra var skumpiga fältvägar, ibland hade de trasiga betongplattor eller sprucken asfalt, men även nyasfalterade drömvägar fanns.

Rutinen var att äta frukost klockan åtta och börja dagens cykling vid niotiden. Ibland hade jag matsäck med, ibland lockade något trevligt kafé till lunchpaus. Vid femtiden började jag se mig om efter logi, bokade aldrig i förväg eftersom jag inte visste hur långa dagsetapperna skulle bli. Jag frågade folk i byarna och fick flera gånger bra tips på pensionat och små hotell. På ett par ställen fick jag hjälp av den lokala turistbyrån att hitta bed & breakfast. Andra gånger gick jag in på nätet för att hitta lämpligt boende. Ett och annat värdshus hade rum på andra våningen och jag kunde då äta middag en trappa ner. En natt bodde jag på ett kloster med 250 nunnor, en annan gång på vandrarhem och en gång på slottshotell. Överallt träffade jag trevliga värdar och andra gäster, vilket jag gjorde även längs vägen. Cyklister emellan pratar man med varandra och jag tror att man blir mer tilltalad när man reser ensam.

Det här var en av mina bästa resor och jag funderar nu på vart jag ska cykla nästa gång...

Ingrid Johansson
Göteborg

Örnfestivalen 2018

Text och bild: Margareta Jonsson Zelleroth

I september åkte vi via Kazakstan och Ryssland till örnfestivalen i västra Mongoliet. Ett lite udda resmål i världen och en oförglömlig färd i olika landskap. Det var i princip 10 dagars resa dit och 10 därifrån med korta stopp för sevärdheter längs vägen. Under resan varierade vädret och temperaturen mellan sol och snöfall, mellan +25 och -7 grader. Örnfestivalen pågick i två dagar och

visst var det festligt och annorlunda. Den hade bytt geografisk plats, så det blev en lång åktur för både örnarna och oss för att komma dit på lördagsförmiddagen och vi fick byta boplatser till jurtor hos en familj närmare festivalområdet. Att bo i jurta var en ny upplevelse. Jättevarmt i mitten vid eldstaden och svalare mot tältduken. Rent av kallt på morgonen när elden ibland hade slocknat och det var minusgrader ute. En blandning av gruppdeltagare, guider, kökspersonal,

chaufförer och familjemedlemmar huserade och sov i samma jurta, med andra ord en stor och mycket välfylld gemensam sovsal. Snarkningar, nysningar, harklingar, stönanden och pustande hördes konstant. Ibland la någon i familjen in mer ved i spisen och det alstrade både ljud, ljus och värme i jurtan. På nätterna var det i regel några minusgrader utomhus och det kom byar med lite lätt snöfall ett par dagar. På dagarna var det några plusgrader, särskilt när

solen emellanåt tittade fram. Vi sov i jurtor tre nätter och hemma hos familjer i fyra nätter. På morgnarna kunde vi se hur jakar och kor mjölkades av kvinnorna.

På själva festivalområdet hände många olika saker. Man kunde beundra de stiliga unga män-

nen, ibland i sina finaste högtidskläder av päls och med broderier. Hästarna var väl ryktade och bar i många fall utsirade sadlar och seldon. Det gällde ju att imponera i allmänhet och på de lokala flickorna i synnerhet! Tävlingarna var många och alla deltagarna var måna om att bli sedda och ville naturligtvis helst också vinna något pris.

Många olika tävlingar gick av stapeln. En gick ut på att örnen, som släpptes från en näraliggande bergssluttning,

skulle fånga ett byte, i det här fallet en död hare som den ridande ägaren släpade efter sig i ett snöre. En del örnar var mycket tävlingsinriktade och fångade snabbt bytet medan andra begav sig ut på en egen liten sightseeingtur i omgivningen och kollade läget.

En annan tävling var en kamp mellan två män på var sin häst med ett stort, huvudlöst får mellan sig och det gällde att få motståndaren att tappa taget. Ännu en tävling gick ut på att så snabbt som möjligt i full karriär på hästryggen plocka upp en liten näsduk från marken. Det fanns också en tävling för par när de red på var sin häst. Kvinnan skulle försöka hålla borta mannen genom att piska honom och mannen skulle försöka ta kvinnan i sin famn och kyssa henne medan de fortfarande i full galopp satt kvar på var sin häst. Första paret lyckades hundraprocentigt med en avslutande lång och öm scen. Efter den uppvisningen av hög klass var det tyvärr bara ett fåtal par som ställde upp och därmed färre möjligheter att fota eller en få se detta fantastiska, romantiska skådespel i många olika versioner.

På området fanns också marknadsstånd med lokalt producerade produkter, allt från seldon och mattor till broderier och kläder.

Vi hade förmånen att emellanåt få vistas i en tillfälligt uppsatt jurta inne på festivalområdet för att få upp värmen och få något att dricka eller bita i. Där hölls också en konsert med en strupsångare som ackompanjerade sig själv på sin luta. Ett par av våra vänners örnar satt med oss inne i jurtan under föreställningen och de satt faktiskt och stampade takten!

Även denna del av världen har naturligtvis nåtts av modernitet. Alla festivaldeltagare med sina örnar kom i dessa moderna tider naturligtvis inte ridande på sina hästar. Några örnar kom åkande i bil och några åkte med husse på motorcykeln! Tänk att ha en egen stor, stilig och fullfjädrad kungsörnsflicka som spätta bak på den nyligen införskaffade och för dagen välputsade knarren! Är det manne höjden av lycka för en ung mongol?

Med sportflygplan över södra Afrika

Text och foto: Elly Mattsson

Det är bra att alltid ha ett giltigt pass om det plötsligt kommer ett erbjudande om en resa. Fram till nu har det aldrig hänt.

Men i oktober kom ett mail från en kusin. Han skrev att han och en bekant med motorflygcert planerade en rundresa i södra Afrika tillsammans med fyra andra personer. De skulle hyra ett tvåmotorigt flygplan med 8 platser. Eftersom de var sex personer fanns det plats för två till. Min kusins fråga var om jag

ville följa med. Hur skulle jag kunna svara nej!!!

Vi flög med AIR France till Johannesburg där Jan vår pilot väntade med planet vi skulle använda.

Rutten skulle gå från Johannesburg till Botswana med bla Okavangodeltat, till Viktoriafallen i Zimbabwe vidare till Namibia och slutligen tillbaka till Sydafrika med bla Kapstaden och Godahoppsudden.

Flyger man i ett litet plan så har man hela tiden marken närmare än i ett trafikflygplan. Det gör att upplevelsen blir helt annorlunda. Vår höjd var hela resan ca 1000 m.

Okavangodeltat hör till de platser som jag ville se och det började då

med utsikten från luften. Tyvärr har även Afrika haft en torr period så vattenståndet i deltat var lågt.

Men när vi kom ned på marken så räckte vattnet i alla fall till en båtutrustning som började med en större båt med utombordare och sedan med mokoro som är traditionella kanoter som stakas fram.

Från Botswana flög vi till Namibia där det finns mycket att se och uppleva. En safaritur i öknen var för mig något nytt så den njöt jag verkligen av. Vackert och intressant med de små djur som vi hittade. Hur kan de överleva i detta sandhav? Mjukt böljande sanddyner i olika färgskiftningar vart man än såg.

Gyllenlangur/Guldlangur

Text och bild: Lars-Åke Janzon

1984 introduceras ett par gyllenlangurer, *Trachypithecus geei*, (Gee's Golden Langur) på ön Umananda (Peacock Island på brittisk engelska) i Brahmaputra utanför staden Guwahati. Den mycket lilla ön nås via färja från Umananda Ghat som ligger nära Guwahati Highcourt, och båtfärden tar tio minuter.

Den skygga och extremt hotade gyllenlanguren, finns naturligt endast i ett begränsat område längs gränsen mellan Indien och Bhutan. Det totala utbredningsområdet är uppdelat i fyra mindre områden. I Indien finns den endast i västra Assam, och där är populationen fragmenterad beroende på mänskliga aktiviteter, läs skogavverkningar. Languren är följaktligen mycket sårbar inom de få områden den finns kvar, och dess naturliga biotop minskar i rask takt. Den naturliga

biotopen för guldlanguren är fuktig låglandslövskog som domineras av sal-träd (*Shorea robusta*). Den typen av lövskog håller snabbt på att försvinna, vilket medför att langurernas habitat också håller på att försvinna.

Projekt guldlangur startade 1998 med målet att skydda arten inom hela sitt naturliga utbredningsområde i Indien. Då ansågs guldlanguren som den mest hotade primaten beroende på det lilla utbredningsområdet och på den stora avverkningstakten av skogsarealerna. Projektet var lyckat och langurpopulationen ökade från ca 1 500 individer 1997 till ca 5 600 stycken år 2012. Gissningsvis finns det 6 000 individer i Bhutan, så det totala individantalet i världen är ca 12 000 stycken.

Den påfallande guldorange dräkten hos languren uppmärksammades redan i början av 1900-talet, men det var E. P. Gee som beskrev arten som ny för vetenskapen 1953. Dess begränsade utbredning mellan floderna Sankosh och Manas i västra Assam och Bhutan, medförde att den betraktades som en av Indiens mest sällsynta och skyddsvärda arter. Arten finns listad i appendix I i CITES, som Hotad på IUCNs rödlista.

2015 hade antalet langurer på Umananda förökats till nio individer, så introduktionen måste anses som lyckad. Aporna är lätta att se när man kommer i land, och de är naturligtvis vana med människor. De brukar sitta på grenar i tamarindräden men ändå på behörigt avstånd. Vill man se denna art, som i sin naturliga miljö är ytterst svårsedd, utan att anstränga sig är Umananda ett lämpligt utflyktsmål.

Nya Zeeland, återbesök 2017

Text och bild:
Margareta Jonsson Zelleroth

sig ut över kanten. Det blev en extra intressant stund att titta på. En yngre man tog fram en vacker förlovningsring ur fickan och friade till sin flickvän när de stod fastbundna och väntade på att få hoppa. Han gick stilenligt ner på knä och flickan blev så rörd att hon började storgråta. Alla på restaurangen hurrade och klappade i

När vi gjorde en rundresa i Australien och var på den sidan av jordklotet passade vi på att göra en avstickare till våra vänner i Auckland. Det var 21 år sedan vi var där och nog hade det hänt en del. Nu var Sky Tower färdigbyggt sedan många år tillbaka och dit upp ville vi naturligtvis. Det blev en fyrrätters lunch på den värre- nommerade och kända restaurangen The Sugar Club, som ligger på 53:e våningen. Förutom att utsikten var fantastisk kunde vi beskåda alla de som ägnade sig åt bungyjump den dagen. En meter utanför restaurangfönstren fanns en halvmeterbred plattform där hoppen startade. Hopparna var iklädda overaller och hade säkerhetslinor både högt och lågt. Där stod de och tittade ner på världen medan instruktören gav information och en fotograf tog bilder när de djärvt lutade

händer. Detta unga par fick verkligen uppmärksamhet och vi såg när de senare hoppade ut över kanten. Förhoppningsvis tyckte de båda två att det var en fantastisk dag. Det tyckte vi också, vi som satt på insidan och njöt av mycket god mat.

Vi spenderade några dagar i Opito Bay på halvön Coromandel, som ligger på östra sidan av nordön. Bebyggelsen nära havet består till stor del av sommarstugor. Milsvid utsikt! Närmaste stora fastland är Sydame-

rika. Ljudet från vågorna och bränningarna var avslappnande, ja nästan sövande. Ett paradiset! Jag förundrades över att det i princip på varenda tomt stod en gammal traktor. Förklaringen är enkel. Det finns varken bryggor eller marinor längs den här kusten. De skulle inte hålla. När man har använt sin båt måste man ta upp den på land. Alltså behöver man en traktor för att forsla den hem till tomten, som många gånger ligger på andra sidan vägen. Det är inte fråga om långa avstånd, men det är en självklarhet att om man köper båt måste man också köpa traktor. Så enkelt var det!

Vi ville ju gärna ha med en present från vår del av världen även om våra vänner, som numera är pensionärer, inte har behov av fler prylar.

Annelie, som är född och uppvuxen i Köpenhamn, kom på att hon gärna ville ha en tomtefar och en tomtemor som påminde om hennes barndoms jular för snart 70 år sedan! Det visade sig vara svårare än jag trodde och jag har inte funderat över tomtarnas julbestyr i Norden tidigare. I Sverige, Finland och Norge har vi ju tomtefar och han har vanligtvis ett antal små tomtennisar, släde och renar till sitt förfogande. Han bor antingen i fjällen eller på Nordpolen. I Danmark finns inga fjäll och inga renar och i regel ingen snö heller. Där har man följaktligen lite annorlunda jultraditioner med hela tomtefamiljen och det skall finnas både en tomtefar och en tomtemor. Så är det bara. Ja, det löste sig med presenterna efter en del letande. Det som egentligen slog mig mest var hur olika vi kan se på hur tomtevärl-

den och julfirandet fungerar i länder som ligger så nära varandra. För 21 år sedan firade vi jul i Auckland och stod då ute i trädgården i solskenet och värmen och grillade iförda kortärmade T-shirts och shorts. Då var jag Mother Christmas, specialbeställd från andra sidan jordklotet, som fick dela ut julklapparna till alla som firade jul i huset, men då funderade jag inte över den rollen. Julen där var lite engelskinspirerad med julklappsutdelning på juldagen och den ägde rum efter en fantastisk måltid där alla hade dragit sitt strå till stacken och lagat eller medfört en favoriträtt att sätta på julbordet. Ute var det strål- lande sol och +25, så det blev varmt under tomteluvan!

Man kan inte äga en katt
(Det finns dom som tror att man kan)

Man kan inte äga ett träd
(Det finns dom som tror att man kan)

Man kan inte äga ett barn
(Det finns dom som tror att man kan)

Detta är mycket viktigt att veta -
om kattor, om träd och om barn.

Bernt Rosengren

Foto: Anna-Karin Staflin

Foto: Marita Täppinen

Foto: Anders Gezelius

Vi saknar Er redan!

För visst har Ni tänkt betala medlemsavgiften för 2019?
Se "medlemsavgift" sid 2.

Resemästarens sidor

När du läser detta är ett gäng SGS-are med Margaretha Thyr i Indien. Det ska bli spännande att få se och höra deras rapport från resan på vårmötet! Där kommer vi också att få träffa Torbjörn Svensson som leder Expedi-

tion Sydatlantens öar och höra honom berätta och visa bilder om resan och några av de otillgängliga öar som vi ska besöka. Det ska bli riktigt spännande. Jag hoppas vi ses på Tjärö!

Kalendarium

**Öster om Wallacelinjen -
Indonesiens natur med
Anders Haglund**

2-3 v med utresa efter 12 oktober
2019 samt eventuellt oktober/
november 2020
Intresseanmälan!

**Expedition Sydatlantens öar
Ushuaia-Sydgeorgien-
Tristan da Cunha-
St Helena-Johannesburg**

Preliminärt 24/3-27/4 2020
Intresseanmälan!

Raja Ampat är känt för sin regnskog, paradisfåglar och korallrev som är ett av världens aratrikaste.

ÖSTER OM WALLACELINJEN – INDONESIAENS NATUR MED ANDERS HAGLUND

Nu börjar pusselbitarna falla på plats och det ser ut att kunna bli en riktigt fin resa till Indonesien i höst med Anders Haglund.

Återuppbyggnaden efter katastrofen i Palu har gått snabbare än vad många väntade sig.

Därför bedömer vi att vi kan resa till nationalparken Lore Lindu, vilket är ett måste på en naturresa till Sulawesi! Ön är den största inom området som

kallas Wallacea och här hittar vi en av världens artrikaste och äldsta regnskogar med flera endemiska arter, bland annat inte mindre än 90 fågelarter som bara finns här. Området har fått sitt namn efter biologen Alfred Russel Wallace, som i slutet av 1800-talet noterade skillnaden mellan florans och faunan öster och väster om Wallaceelinjen.

Vår resa fokuserar på **centrala och norra Sulawesi** natur. Där besöker vi **Lore Lindu nationalpark** som är ett Unesco biosfärreservat. Den sträcker sig över flera ekosystem, vilket gör den till en av öns artrikaste platser.

Här finns till exempel endemerna tonkinmakak, hjortsvin, dvärgspökdjur sulawesikuskus, celebspalmmård och flygande hundar. I parken finns också över 400 stora monoliter i granit. Här finns inga flotta hotell, utan vi kommer bo på ett enkelt homestay under vår vistelse. Den andra parken vi besöker på Sulawesi är **Tangkoko naturreservat** på norra delen av ön. Där är i huvudsak låglandsregnskog och vulkaner och här lever åtminstone 127 arter av däggdjur, 233 fågelarter och 104 reptiler och amfibier. Det blir ett fint komplement till Lore Lindu! Även här bor vi på ett enkelt homestay.

Sulawesikuskus

Vi planerar också att besöka ön **Halmahera i ögruppen Moluckerna (Kryddöarna)**. Här hittar vi arter som inte finns på Sulawesi, bland annat klättrapungdjuret moluckkuskus, vittofskakadua, 15 arter kungsfiskare, inklusive moluckernas egen kokoburra och paradisfågel. Här ser vi tropikfåglar och har vi tur får vi se Wallace's Standarwing Bird of Paradise spela. Vi siktar på att bo på ett ekoresort vid havet och få tid att även njuta av fina korallrev.

Eventuellt kommer det finnas möjlighet för den som vill att förlänga resan med besök i Raja Ampat för att se mer paradisfåglar och fantastiska korallrev.

Färdledare

Anders Haglund, biolog och en av SGS mest rutinerade och uppskattade färdledare.

Tid: 2–3 veckor med utresa efter 12 oktober 2019 samt i oktober/november 2020.

Budgeterat pris: 45 000 kr beroende på reslängd och vilka öar vi besöker.

Anmälan: Program skickas ut till dem på intresselista. Kontakta Gränslösa Resor, mejl lotta@granslosaresor.se, tel 0151-209 00 om du vill beställa program.

”Hjärtat” är vad som kallas Wallacea. Det begränsas i både öster och väster av djuphavsgrovar som hindrar spridningen av både flora och fauna.

EXPEDITION SYDATLANTENS ÖAR USHUAIA-SYDGEORGIEN-TRISTAN DA CUNHA- ST HELENA-JOHANNESBURG

Vårt fartyg m/v Plancius har tillbringat vinter-säsongen, den subekvatoriella sommaren, i Antarktis och vänder i mars norrut för att under sommarsäsongen trafikerar Arktis. Vi är gäster ombord på hennes färd mellan halvkloten. Vår båtresa tar oss till tre av Atlantens mest otillgängliga ögrupper och öar –

Sydgeorgien, Tristan da Cunha och St Helena. Tristan da Cunha är världens mest ensligt belägna samhälle. Expeditionen leds av Sjökapten Torbjörn Svensson som vid flertal tillfällen besökt samtliga öar. Torbjörn är son till konstnären Roland Svensson som vistades under ett flertal längre perioder på Tristan och även på St Helena. På Tristan möts vi av de 250 öborna som hans vänner.

Preliminärt program:

Dag 1–2 den 24–25 mars: Flyg till Buenos Aires, sightseeing och övernattnig.

Dag 3–5 den 26–28 mars: Ushuaia, utflykter i och kring denna världens sydligaste stad.

Dag 6 den 29 mars: Embarkerar vi m/v Plancius och avgår ostvärt ut genom Beagle Channel.

Dag 7–10 den 30 mars–2 april: Till havs mot Sydgeorgien. Från däck spanar vi efter val och sjöfågel och kommer säkert få sällskap av imponerande vandringsalbatrosser. Vi passerar in i den antarktiska konvergenzonen där kallt vatten från söder möter varmare vatten från norr och kan då börja spaning efter isberg. Här förändras både det marina livet och fågellivet. Ombord får vi lyssna till intressanta föredrag som ges av vår färdledare Torbjörn och fartygets egna expeditionsledare.

Rockhopper pingvin Tristan.

Tristan från sjön.

Dag 11–13 den 3–5 april: Vi lägger till i Sydgeorgien där vi rör oss i Sydatlantens majestätiska alplandskap, bland kungspingviner, sjöelefanter och sälar. Bland annat besöker vi Grytviken med den före detta valstationen, South Georgia Museum och Shackletons grav. Vi hälsar också på i kungspingvinkolonierna på Salisbury Plain, Gold Harbour eller St Andrews Bay där vi även ser elefantsäl och pälssälar. Förhoppningsvis kan vi gå i land på Prion Island, häckningsplats för vandringsalbatrossen som har världens största vingspann och Cooper Bay med sina macaroni pingviner.

Dag 14–18 den 6–10 april: Vi seglar vidare mot Gough Island och Tristan da Cunha ut ur konvergenzonen med chans att få se mera sjöfågel och andra arter i skyn. Ombord kan du inspireras av föredrag, god mat och trevligt umgänge.

Dag 19 den 11 april: Gough Island med klipp hopparpingviner och kerguelisk pälssälar. Om vädret tillåter seglar vi runt ön och åker med zodiac in i Quest Bay.

Dag 20–23 den 12–15 april: Tristan da Cunha. Fyra dagar har avsatts vilket ökar chansen till landstigning, men det är helt väderberoende och omständigheterna kan ändras mycket fort. Om möjligt besöker vi de obebodda öarna Nightingale och/eller Inaccessible där fågellivet är enastående. Sedan blir det ett exklusivt program med besök i konstnären Roland Svenssons fotspår och möjlighet att få träffa några av hans nära vänner. Det blir vandringar upp på fjället för de vältränade och ut mot The Potatoe Patches för övriga. Besök i det nyrenoverade Thatched House Museum som visar ett Tristanhem som det såg ut före vulkanutbrotten och evakueringen 1961, The Fish Factory och i Prince Philip Hall. Eller varför inte en vända på världens ensligaste golfbana–9-håliga Tristan da Cunha GC! Vi kommer under påskhelgen varför det även kommer

vara fina stunder i öns två kyrkor för de som väljer lite stillhet. Mycket samvaro med öborna i Edinburgh of The Seven Seas. Eventuellt kan det även bli möjligt för de som önskar att få övernatta iland hemma hos en tristanfamilj.

Dag 24–27 den 16–19 april: Åter till sjöss och nu börjar det bli varmare och labber medvind. Vi kan se fram emot lata dagar och sköna stunder i solstolen med en god bok eller bara smälta resan så här långt. Kanske leker några delfiner kring stäven.

Dag 28–32 den 20–24 april: Ankomst St Helena då vi ankrar upp på Jamestowns redd. Debarkering och inkvartering vid Main Street i staden. Det blir 4 heldagar på ön med gemensamma utflykter men även ledig tid för egna upptäcktsfärder som Torbjörn, Pia och våra vänner på St Helena gärna hjälper till att ordna för de som vill. Vi utforskar Jamestown och inlandet med besök på Blair House där Napoleon bodde den första tiden och i residenset Longwood där han avslutade sina dagar. Vi besöker guvernörsresidenset Plantation House och hälsar på jättesköldpaddan Jonathan som påstås ha funnits här redan på Napoleons tid. Självfallet finns det också möjlighet att vandra och färdas i Rolands fotspår, bland annat att gå de 699 stegen i Jacobs Ladder upp till The Signal Station där Roland bodde i Half Tree Hollow med en pyramidalsikt över dalen, staden och havet.

Dag 33–34 den 25–26 april: Flyg till Johannesburg, övernattnig och sightseeing.

Dag 35 den 27 april: Flyg hem

Resan till Ushuaia kan komma att ändras beroende på vilka flygförbindelser som är bäst när flyget öppnar för bokning. Eftersom vi måste bekräfta hytterna redan nu, behöver du boka tidigt om du vill vara säker på att få plats.

Färdledare och föreläsare: Sjökapten Torbjörn Svensson är son till Roland (som bl a skrev klassikern Ensliga öar) och har ärvt Rolands nära personliga kontakter med tristanborna som han nu ser fram emot att få introducera till oss SGS-are. Han har även besökt Tristan och St Helena som befälhavare i kryssningsexpeditionsfartyg och har gjort flera besök på Sydgeorgien, i Ushuaia och på Antarktiska halvön. Han var på 1980-talet VD för pionjärexpeditionsfartygen mv Lindblad Polaris och Lindblad Explorer samt ägde och var under drygt 25 år ledare för s/s Saltsjön i Stockholm.

Torbjörn och Pia.

Torbjörn är även en uppskattad färdledare. Med sig på denna resa har han sin fru Pia Söderberg som assistent. Pia var bl a under många år VD i Blidösundsbolaget med anrika s/s Blidösund och har varit med på många av Torbjörns resor på havet.

Kungspingviner med m/v Plancius i bakgrunden. St Andrews Bay, Sydgeorgien.

Vårt fartyg m/v Plancius:

Fartyget, som är registrerat i Nederländerna byggdes 2009 om från att ha varit oceanografiskt forskningsfartyg för Kungl. Holländska Marinen till passagerarfartyg för att gå i Arktis och Antarktis. Hon har viss isklass och tar 116 gäster, är 89 m lång och 14,5 m bred med en marschfart på 10,5 knop. Varje hytt har dusch och toalett. Mat- och föreläsningssalen är rymlig och Observation Deck har panoramavy föröver och bar. Även goda däcksutrymmen kommer väl till pass då vi når varmare breddgrader efter Tristan. 10 zodiacs gör landstigningar effektiva. Hon har en internationell besättning på 47 personer, varav åtta är guider/ledare/föredragshållare under ledning av en holländsk Expedition Leader. Ombord finns också en läkare.

Pris endast kryssningen: från cirka 100 000 kr

Budgeterat pris för flyg, logi och utflykter före och efter kryssningen: 35 000 kr

Datum endast kryssningen: 29 mars–25 april 2020

Datum från Skandinavien: cirka 24 mars–27 april 2020

Intresseanmälan/bokning: Kontakta Gränslösa Resor på mejl lotta@granslosaresor.se eller telefon 0151-209 00, så får du program för resan.

B

Ans: SGS, C/O Eva Knutson,
Stålmavägen 37,
461 38 Trollhättan

Okända exotiska Baltikum

Adelspalats och gamla bondbyar, svenska befästningar, ryska kloster, förtrollande skulpturparker och ryska ikoner, folkkonst, otroliga människoöden, frivilliga hjälporganisationer, välbevarad natur, vandrande sanddyner.

Tallinn: Nordeuropas bäst bevarade medeltidstad, Tartu: empire, Kaunas: funkis, Riga: jugend och nationalromantik, Vilnius: 30-talet barockkyrkor och slottet där Johan III firade sitt bröllop.

God mat trevligt serverad med härligt öl!
Guide: författaren Pär Lindström.

Estland – Lettland – Litauen med koratre besök i Gdansk och Kaliningrad
12 dagar i liten grupp – en riktig "baltisk grundkurs" 5 – 16 juni **2019**, 27 maj – 7 juni **2020**.

Lettland – Östra Estland med ikonmuseum i Pskov, 9 - 21 aug 2020, liten grupp.

*"En oförlömlig resa,
omväxlande som ingen annan.
Du blandade historia och nutid,
natur och kultur, allmänt och personligt,
högt och lågt, på ett välavvägt sätt.
Vi lärde oss mycket och hoppas
kunna minnas mycket av det."*

Resande Norra Baltikum augusti 2017

Baltikum med Baltic Books

Program, massor av bilder: www.balticbooks.se.

Pär Lindström 0470-740808